

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЧЫНІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 14 (1123)

Красавік 1970 г.

Год выдання 15-ы

Цана 2 кап.

Мінск ГСП
Красноармейская 9
Лібістэма ім. Леніна

РАВЕСНІКІ

Пяцёра маладых бразільскіх хлопцаў прайшлі доўгі небяспечны шлях, мінулі мноства пагранічных пастоў, прабіраючыся ў Савецкі Саюз. Яны прыехалі да нас, каб пазнаёміцца з жыццём моладзі, раскажаць аб Бразіліі, у якой пануе ваенная дыктатура.

«Расказ аб маім жыцці, — пачаў гаворку Педра Алвес, — гэта расказ аб жыцці большасці юнакоў і дзяўчат маёй краіны, таму што ўсе мы сутыкаемся з аднымі і тымі ж праблемамі і капіталістычнага ладу. Для таго, каб атрымаць нават сярэдняю адукацыю, мне даводзіцца працаваць. Заработак мой роўны 220 новых крузейра. Плата за навучанне ў каледжы складае 60 крузейра, за кватэру — 80, выдаткі на транспарт — 24, восем працэнтаў на будучую пенсію па старасці і медыцынскую дапамогу складаюць 17,60 крузейра, выдаткі на падручнікі — 10 крузейра, харчаванне — 20. Вось чаму ва ўніверсітэтах вучацца ў асноўным прадстаўнікі вышэйшага і сярэдняга класаў».

А цяпер расказ пойдзе пра равесніка Педра Алвеса — беларускага хлопца. Жэня Дзенісюк родам з вёскі Мяфёдавічы Кобрынскага раёна. Калісьці яго сваякі вымушаны былі пакінуць гэты край і падацца за акіян. Яны і цяпер шлюць адтуль пісьмы, поўныя смутку. Жэніны бацькі дачакаліся лепшых дзён на Радзіме. Яны працуюць у калгасе, маюць дом, гаспадарку, але іх найбольшае шчасце — дзеці. Віктар ужо скончыў Брэсцкі інжынерна-будаўнічы інстытут, Валя — чыгуначны тэхнікум, Сяргей вучыцца ў Гродзенскім сельскагаспадарчым інстытуце. А Жэня — студэнт матэматычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Леніна, галоўнай навуковай установы рэспублікі, якая ў 1971 годзе адзначыць сваё 50-годдзе. За гэты час са сцен БДУ выйшла больш як 26 тысяч спецыялістаў, выпускнікоў універсітэта можна сустрэць і ў маленькай вёсачцы, і ў навукова-даследчым цэнтры. Жэня Дзенісюк — адзін з ушаснаццаці тысяч студэнтаў універсітэта. Яго лёс — гэта лёс кожнага з іх.

Некалькі месяцаў таму назад, выступаючы на прэс-канферэнцыі перад беларускімі журналістамі, старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёў прывёў такую лічбу: штогод на кожнага студэнта рэспублікі выдаткоўваецца 850 рублёў.

Самай галоўнай ільготай, прадастаўленай савецкаму студэнту, з'яўляецца поўная адсутнасць платы за навучанне. Каб даць магчымасць маладому чалавеку спакойна, без страху за свой далейшы лёс вучыцца і скончыць інстытут ці ўніверсітэт, дзяржава плаціць яму стыпендыю. Штомесяц Жэня Дзенісюк атрымлівае 35 рублёў.

Проста і зручна для студэнтаў вырашана праблема кніг і вучэбных дапаможнікаў. Ва ўніверсітэце адна з лепшых у рэспубліцы бібліятэка. Яе кніжны фонд складае каля мільёна экзэмпляраў. Кнігі выдаюцца бясплатна. У вучэбных карпу-

сах універсітэта ёсць чытальныя залы, дзе можна рыхтавацца да заняткаў, карыстаючыся любімымі падручнікамі. Нарэшце, кнігі можна купіць у магазіне. Яны каштуюць вельмі танна. «Тэорыя функцый комплекснай пераменнай» — 68 капеек, «Задачнік па тэорыі верагоднасцей і матэматычнай статыстыцы» — 73 капейкі.

Пры ўніверсітэце ёсць медыцынскі пункт з зубным і тэрапеўтычным кабінетамі. Тут урачы аказваюць першую дапамогу, а ў больш складаных выпадках накіроўваюць у гарадскую паліклініку ці бальніцу, дзе абслугоўванне таксама бясплатнае.

У дачнай мясцовасці на беразе Мінскага мора вось ужо некалькі год працуе міжінстытуцкі прафілакторый. Туды ўрач адпраўляе тых, хто мае патрэбу ў лячэнні і адпачынку ў час вучобы. Аўтобусы адвоззяць і прывозяць на заняткі і з заняткаў студэнтаў. У прафілакторый яны харчуюцца, адпачываюць, прымаюць медыцынскія працэдурны. 24 дні знаходжання ў прафілакторый каштуюць студэнту 16 рублёў.

«Адной з самых цяжкіх праблем для студэнтаў універсітэта Брытанскай Колумбіі з'яўляецца недахоп кватэр, — пісала нядаўна канадская газета «Вестник». — Маса студэнтаў не мае прытулку, каля сотні іх начуюць на двары, перад канторай універсітэцкага камітэта па ўладкаванні студэнтаў на кватэру».

Праблема жылля для паступілых у навукальны ўстанова Беларусі вырашаецца проста. Напрыклад, ва ўніверсітэце пяць інтэрнатаў, запраектавана будаўніцтва яшчэ аднаго. Жэня Дзенісюк жыве ў самым прыгожым, дзесціпавярховым, які размяшчаецца на Кастрычніцкай вуліцы. У пакой разам з ім яшчэ тры хлопцы. Інтэрнат з ліфтам, гарачым душам, газавымі плітамі на кухні. Ёсць тут і чытальныя залы для заняткаў, і пакой, дзе ў свабодную хвілінку можна паглядзець тэлевізар. Карыстанне ўсімі гэтымі выгодамі і плата за гэты складаны 1 рубель 80 капеек у месяц. У інтэрнаце ёсць буфет, дзе прадаюцца гарачыя стравы. Паабдаць тут можна за 50—60 капеек.

Праз два гады Жэня Дзенісюк скончыць універсітэт. Яшчэ задоўга да таго, як на ўрачыстым вечары яму ўручаць дыплом, юнак атрымае накіраванне на работу. Магчыма, гэта будзе завод ці навукова-даследчы інстытут, а можа школа ў якой-небудзь беларускай вёсцы. Маладому спецыялісту работа гарантавана.

Каб дабіцца такіх жа правоў і такіх жа ўмоў жыцця для сябе, моладзь капіталістычных краін вядзе ўпартую барацьбу. У апошні час прыцягнуў да сябе ўвагу выбух палітычнай актыўнасці студэнтаў. Паспехі Савецкага Саюза ў камуністычным будаўніцтве, дасягненні сацыялістычных краін усё больш рэальна паўстаюць перад моладдзю ў краінах капіталу як альтэрнатыва буржуазнаму ладу.

Гэтыя юнакі і дзяўчаты — студэнты Беларускага ўніверсітэта, галоўнай навуковай установы рэспублікі, якая ў будучым годзе адзначыць сваё 50-годдзе.

Москва. Аллея Космонавтов.

Сто восемь минут, прошедших на 12 апреля 1961 года, сто восемь минут первого полета человека в космос останутся в истории как высшее торжество людей, в политическом вдохновении или научном поиске поднимавших глаза от горизонта к зениту, от Земли к звездам.

Ко времени этого полета двадцатый век был щедро наделен всевозможными титулами: он был веком электричества и автоматике, нейлона и автомобилей, кибернетики и лазеров. Но прежде всего он был атомным.

Быть может, людям не хотелось ставить в один ряд с тревожным словом «атомный» новое определение: век космический. А может быть, они почувствовали, что освобождение человека от извечной силы земного притяжения выходит по значительности за рамки столетия. Так или иначе люди заговорили о начале космической эры.

На первой странице нового тома человеческой исто-

рии стоит русское имя — Юрий Гагарин.

ЕГО РОДОСЛОВНАЯ

Юрий Гагарин происходил из потомственной крестьянской семьи, и уже четвертое поколение его предков теряется в анонимной массе русских крепостных. Его родословная символична, она отражает путь, пройденный страной социализма за полвека: путь от крестьянской сохи до космического корабля.

В жилах Гагарина текла горячая кровь первооткрывателей. Он смотрел на свой полет, как на победный прорыв, увенчавший долго подготавливаемую атаку. Он знал, что прежде чем в космос устремились ракеты, туда устремилась человеческая мысль. Он ценил практические достижения Роберта Годдарда, поклонялся теоретическому гению Константина Циолковского и отлично знал, сколь обязано космоплаванию революционным работам Николая Коперника и Исаака Ньютона. Когда Юрий мечтательно

начертил на бумаге еще не пройденную им космическую трассу, он уже входил в ряды лучших умов человечества, когда-либо мечтавших о покорении Вселенной, будь то астроном Иоганн Кеплер, дерзкий дилетант Сирано де Бержерак, фантаст Жюль Верн или конструктор спутников и кораблей Сергей Королев. Это тоже родословная линия Юрия Гагарина.

Королев был Дедалом русского Икара. Большой ученый по-отечески любил своего космического первенца, и Юрий в ответ платил сыновней привязанностью и огромным уважением.

Я знаю: всякое сравнение хромает. У Гагарина не было панночного безрассудства и юной беспечности мифического грека. Героя древности и героя XX века роднят стремительная любознательность, отвага, не лишенная удалства, и трагический конец.

Юрий любил небо, любил скорость, любил грести против ветра, преодолевать сопротивление вещей и стихий.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

МІКРАРАЁНЫ СВЕТЛАГОРСКА

Яшчэ адзін мікрараён хутка з'явіцца ў Светлагорску. Гомельскі філіял «Белдзяржпраекта» закончыў яго праектаванне.

Юны Светлагорск цяпер складаецца з двух сучасных мікрараёнаў. У кожным з іх жыве прыкладна па 18 тысяч чалавек. Новы мікрараён разлічана на 26 тысяч жыхароў. Ён раскінецца на плошчы 75,4 гектара ў паўднёвай частцы горада і будзе забудаван жывымі дамамі з палешанай планіроўкай, смеццэправодамі і больш прывабным вонкавым выглядом. Магазіны і майстэрні быту тут размесцяцца не ў жылых дамах, а асобна. Для гэтага запраектаван гандлёва-бытавы цэнтр, у якім прадугледжана стварэнне гандлёвых прадпрыемстваў, рэстарана, пошты, ашчаднай касы.

Будуць у мікрараёне паліклініка, дзіцячы камбінат і тры школы.

ВЕНГЕРСКАЕ МАСТАЦТВА У МІНСКУ

У Дзяржаўным мастацкім музеі БССР адкрылася выстаўка сучаснага венгерскага прыкладнага мастацтва. Свае творы ў Мінск прывезлі амаль сто мастакоў гэтай краіны.

Сярод больш як двухсот экспанатаў паказаны амаль усе віды прыкладнага мастацтва. У экспазіцыі — унікальныя мастацкія творы і эталоны прамысловай вытворчасці са шкла, скуры, дрэва, керамікі, металу, тэкстылю. Яны даюць яркае ўяўленне аб асноўных напрамках прыкладнага мастацтва Венгрыі.

НАЗВАНА ЛЕПШАІ

На Усесаюзным семінары-нарадзе па птушкагадоўлі Мінская птушкафабрыка імя Крупскай была прызнана лепшай у краіне.

Поспехі прадпрыемства невыпадковыя. Яны дасягнуты дзякуючы шырокай механізацыі і аўтаматызацыі большасці вытворчых працэсаў.

Сёлета прадпрыемства паставіць да стала мінчан больш за 55 мільёнаў яек, на 13 мільёнаў больш, чым у мінулым годзе.

НОВАЯ АТС

Работнікі Ваўкавыскага вузла сувязі закончылі мантаж Роскай асацыяльнай АТС на 150 абанентаў. Гэта дзесятая па ліку і самая магутная ў раёне сельская аўтаматычная тэлефонная стан-

нядаўна ў Баранавіцкім лакаматыўным дэпо ўступіў у строй новы цэх. Ён аснашчаны высокапрадукцыйнай тэхнікай, якая аблягчае працу людзей. У цэху дзве секцыі. У першай рамантуюць дызельныя паязды, у другой — цеплавозы. У цэху ўстаноўлены маставыя краны, абсталяваны высокія платформы-эстакады, пастаўлены шторныя вароты. НА ЗДЫМКУ: у новым цэху.

Фота Э. КАБЯКА.

ция. Многія жыхары пасёлка Рось устанавілі ў сваіх дамах тэлефоны.

У гэтыя дні ваўкавыскія сувязісты манціруюць чарговую АТС у вёсцы Дубаўцы.

КАРПУСЫ ЗДAROУЯ

Да ўзвядзення новай абласной бальніцы прыступілі гомельскія будаўнікі. Закончана разбіўка пляцоўкі, пачалося рыццё катлавана пад фундамент галоўнага корпуса.

Новая бальніца разлічана на 940 ложкаў. Гэта будзе цэлы гарадок, у цэнтры якога ўздымецца дзесяціпавярховы корпус, а вакол — падсобныя памяшканні.

ПА БЯСПЛАТНЫХ ПУЦЁВКАХ

Праўленне і прафсаюзны камітэт калгаса імя Лесяшынскага, што на Віцебшчыне, влітку ўвагу ўдзяляюць здароўю і адпачынку калгаснікаў. Толькі летась у санаторыях і дамах адпачынку пабывала 25 калгаснікаў.

Валікія сродкі адпачынку для гэтых мэт і сёлета. Напраўляць сваё здароўе ў розных здраўніцах нашай краіны больш як 30 чалавек.

ФІЛЬМ АБ УЛ. І. ЛЕНІНУ

Мільёны французаў паглядзелі кінафільм «Ленін у 1918 годзе», паказаны па французскім тэлебачанні.

Пасля заканчэння фільма была арганізавана тэлевізійная трыбуна, у якой прынялі ўдзел ветэран французскага камуністычнага і рабочага руху, член Палітбюро ФКП Жак Дзюкло, член Нацыянальнага сходу Луі Валон і іншыя.

Тэлегледачы мелі магчымасць непасрэдна задаваць пытанні ўдзельнікам перадачы па тэлефоне.

Жак Дзюкло, адказваючы на рад пастаўленых пытанняў, расказаў аб першых кроках Савецкай улады, аб падзеях, звязаных з завяршэннем у 1918 годзе Брэсцкага міру, жыццёва неабходнага маладой Савецкай рэспубліцы.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Педро Алвес жыве ў Бразилі. Для таго, каб атрымаць хоць бы средняе образование, яму приходится працаваць, так як надо плаціць за учебу, жылье, кнігі, медыцынскае абслужванне. Вышшае образование пачаў у асноўным прадставіцелі імущых класоў. Ровеснік Педро Алвеса беларускі юноша Жэня Денісюк родзіўся і вырас у дзевяці Мэфедовічы Кобрінскага раёна. Яго родзіцелі — колхознікі, но это не помешало им дать образование четвертым детям. Жэня учыцца ў Беларускам дзяржаўным універсітэце, кожны месяц пачувае 35 рублёў стэнпендыі, жыве ў общежытні, бесплатна пачувае кнігамі ў бібліятэке і чытальных залах. Пасле заканчэння універсітэта он пачувае наравленне на работу. Чыбы дачыцца такіх же прав, юношы і дзевушкі капіталістычных стран ведут сегодняя упорную бярбу («РАВЕШНИКІ», 1 стр.).

Лето 1944 года. Ломаю вражескую оборону, советские войска начали освобождение Белоруссии. Четыре наших фронта, стремительно продвигаясь вперед, перемалывали одну из самых сильных гитлеровских группировок армий «Центр». Для белорусского народа кончились черные дни фашистской неволи. Давно уже отгремели последние бои, заросли травой траншеи, оружие и знамена хранятся в музеях, и о солдатском подвиге рассказывают уже не боевые листки, а книги и кинофильмы. Но и сейчас, спустя 25 лет, награды находят солдат. В конце ноября прошлого года в поселке Куйбышево Запорожской области был вручен орден Ленина старшему лейтенанту В. Степанюченко, участвовавшему в боях за Белоруссию («КАВАЛЕР ОРДЕНА ЛЕНИНА», 4 стр.).

О путешествии Полины Павловны Подлозной из деревни Петровичи Жабинковского района в Соединенные Штаты Америки рассказывается в

очерке, «ВЯРТАННЕ З-ЗА АКІЯНА», помещенном на 5 стр. В Америке у Полины Павловны жыве брат Александр, который в каждом письме выражал горячее желание повидаться с ней. Вернувшись домой, Полина Павловна подробно рассказала о своих впечатлениях от поездки в далекую страну. В Нью-Йорке она видела красивые небоскребы и была удивлена убожеством метро, которым пользуются в основном бедняки. Она была неприятно поражена почти религиозным отношением к деньгам, высокой платой за медицинское обслуживание и непомерными налогами, которые тяжелым грузом ложатся на плечи трудящихся.

В издательстве «Беларусь» недавно создана новая редакция — переводов и переизданий. О ее целях и задачах рассказывает сотрудник этой редакции Ф. Черня в статье «СЛОВА ПРА ПЕРАКЛАДЫ» [6 стр.]. В последние годы многие видные белорусские писатели плодотворно работают в области перевода. Результатом их труда явились сборники поэзии М. Лермонтова, классика армянской литературы О. Туманяна, народного поэта Латвии Я. Судрабальна и других авторов на белорусском языке. С чувством братской солидарности и глубокой благодарности к вьетнамским поэтам принесли наши читатели сборник «Опаленный лотос» в переводе Я. Семезона. Редакция уделяет также много внимания переизданию лучших произведений белорусской литературы. Выпускаются многочисленные издания П. Глебкі, М. Луканіна, Ф. Пестрака, И. Мележа и других наших известных писателей.

Поэту Алексею Пысину исполнилось 50 лет. Есть у него, как и у каждого талантливого художника, своя большая тема, которая проходит через все его творчество. Это тема войны и мира, борьбы за свет против мрака. В стихах поэта нет полутонков, как нет и не будет полуправды или половины зла. С ненавистью, гневом говорит он о предателе, который в трудное для Родины время ударил с поля боя, и с такой же непримиримостью отзывается о предателе другой масти, о человеке двуличном, скользком. А. Пысину за сборник «Твои ладони» в 1968 году было присуждено звание лауреата Государственной премии БССР имени Янки Купалы. О жизненном и творческом пути поэта рассказывается в напечатанной на 7 стр. статье «НА ВЕЧНЫМ МАРШЫ».

Лавры пяти континентов не закрыли от него зовущего света звезд. Провожая в полет полковника Владимира Комарова, Юрий мог бы лететь и сам; он был вполне в форме. Он говорил: «В космосе не шутят. И он, как Валерий Чкалов, как Антуан де Сент-Экзюпери, не мог себе представить, что не полетит туда второй раз, третий...»

ДРУГ НАРОДОВ

В своей книге «Психология и космос», верстку которой он прочитал за несколько дней до гибели, Юрий Гагарин пишет о проблеме совместности, о взаимной симпатии и общности целей, которые создают из разрозненных одиночек коллектив. Он цитирует Аристотеля: «Дружба — самое необходимое для жизни».

Коммунист, он мечтал о великом духовном и трудовом сообществе людей Земли.

Секрет его обаяния — в необыкновенной совместности Юрия Гагарина с людьми. Я говорю о людях доброй воли. Он находил язык и с крестьянкой, и с королевой. У него была открытая улыбка и открытое сердце. Он мог войти в любую хижину и

в любой дворец — ему были рады, как гостю, как сыну.

Когда Гагарин взлетел над планетой, люди Земли с полным правом могли сказать: «И аш человек в космосе. Ибо есть цели, перед лицом которых человечество становится единым». Гагарин был пионером на великом пути, он заставил людей в ином свете увидеть и небо, и собственную Землю, и самих себя. Он открыл новые возможности и захватывающие перспективы развития мира.

Он останется в памяти народов как друг всего человечества.

КОЛОКОЛА ИСТОРИИ

Я знал Юрия Гагарина и с конца 64-го довольно регулярно виделся с ним в Москве, Сочи, Софии. Он был прост, сердечен, открыт. Он не любил ни прописных истин, ни парадоксов. В любой обстановке он сохранял естественность — неотъемлемое и одно из лучших качеств его природы.

Хорошо известны его слова за мгновение перед космическим стартом: «Ну, поехали!» Так говорят крестьяне, трогая с места за вожжи лошадей.

Три года спустя мы стояли на бортике зимнего бассейна

в Сочи. Юрий озабоченно касался груди, плеч. «Пора сгонять банкетный жирок», — сказал он. Но два часа в день гоняли мяч космонавты в придуманной ими игре: нечто среднее между водным поло, регби и вольной борьбой. Выходили из воды в синяках, седалищах и очень довольные. Я стоял обычно в воротах. Это было очень неудобное место, после игры я, как правило, отказывался от обеда: морская вода доверху наполнила желудок, и это как-то отбивало аппетит. У Юрия было упругое, гибкое и плотное, как у дельфина, тело! Он кивал маяк у бочку, и вода кипела у его левого плеча, а жальные от возбуждения глаза смеялись. Он нырял с мячом, хватал вратаря за ноги, подминал под себя и забрасывал мяч.

Правил не было, никто ни на кого не обижался.

Я помню его также на террасной охоте: осторожного, эластичного, как лесная кошка. Он легко адаптировался и на Земле, и в космосе.

Он подарил космонавту Феоктистову тульское ружье с дарственной надписью: «Друг Костя, помни, что дичь продается в магазине». Был

день рождения Феоктистова, около трех часов ночи. Гагарин беседовал с хозяином дома, они говорили о сравнительных достоинствах различных космических программ и по ходу высказывали очень любопытные суждения, но мне было лень записать, и я подумал: «Потом, завтра...» Сейчас я очень жалею об этих «потом». Недавно я рылся в своих бумагах и нашел гагаринский автограф. На обороте цветного снимка надпись: «Пророческие слова Циолковского об освоении космоса всегда будут для нас программными». Я много брал у Юрия автографов для друзей, но если бы не этот, случайно попавший в скрепку какой-то рукописи и тоже взятый для другого, у меня не осталось бы ни одного.

Гагарин был настолько полон жизнью, что мысль о смерти применительно к нему казалась концунственной. Верилось, что он останется всегда столь же деятельным, молодым, что он будет...

Но его не стало. И тотчас вступила в свои права история и стала чеканить бронзовый лик героя, и рядом с монументальным этим процессом личные воспоминания

кажутся вовсе не столь важными, но от этого они не становятся менее дорогими.

Ведущие политические деятели мира, ученые, писатели говорили о Гагарине, как о «герое Европы и всего мира», «символе эпохи», «гордости нации», «легендарном сыне Земли».

Его сразу же поставили в один ряд с Колумбом и Магелланом. И это было так непривычно, так странно: видеть имя Колумба, о котором узнал в школе, рядом с именем хорошо знакомого тебе человека — современника, одноклассника.

Но история знает, что делает. Наше поколение, наши соотечественники будут всегда испытывать гордость своей сопричастностью к пионеру Вселенной.

Юрий Гагарин не оставил завещания. Но во всех его выступлениях, статьях, беседах и книгах есть одна центральная мысль: мысль о красоте Земли, призыв вечно любить и беречь нашу милую, родную планету. Это и следует считать его завещанием человечеству.

Лучшего пожелать нельзя.

В. БУХАНОВ.
АПН.

• НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ •

НЯДАЎНА ў пагранічны горад Брэст да сваіх былых баявых сяброў з далёкага Ерэвана прыезджалі Аруцюм Авецісян і яго жонка Араксія Нашанаўна. Праз чвэрць стагоддзя Аруцюм пабываў зноў на беларускай зямлі.

Госці і гаспадары наведлі партызанскія могілкі ў Гута-Міхаліне, успомнілі баявых сяброў і таварышаў, з якімі дзялілі ўсе цяжкасці і нягоды вайнных год.

Ціха шумяць вершыліны дрэў. Пад іх кронамі 25 год назад лясныя меціцы рыхтаваліся да баявых аперацый. Тут сярод беластавых бяроз і магутных сосен узвышаецца бронзавая фігура партызана. Гэта помнік загінуўшым, тым, хто аддаў жыццё за Радзіму. Аруцюм Самсонавіч і яго баявыя сябры ўсклалі да падножжа манумента букеты жывых кветак.

...Вайна застала Аруцюма Самсонавіча ў лесе пад Гродна. У гэты час Авецісян быў камандзірам вучэбнага ўзвода ў палкавай школе. Полк, у якім ён служыў, некалькі сутак не спыняў цяжкі бой. Адступаючы, салдаты падрывалі масты, склады.

У пачатку ліпеня 1941 года група лейтэнанта Авецісяна трапіла ў акружэнне. Камандзір быў цяжка паранены, а пасля выздараўлення трапіў у Белаўжэжскую пунчу, дзе сустраў Мурада Гаджаева, Васіля Гагарына і Майсея Атарашвілі. На кампасе, які і цяпер захоўваецца ў Аруцюма Самсонавіча, яны накіраваліся на ўсход.

Цяжкі гэта быў шлях. Праз некалькі дзён чатыры савецкія байцы ў вёсцы Ваўчыныя Норы сустралі невялікую групу Паўла Пранягіна. Так зарадзілася ядро партызанскага атрада імя Шчорса.

Многа слаўных баявых спраў было на рахунку атрада. Народныя меціцы грамілі варожыя гарнізоны, знішчалі жывую сілу і тэхніку праціўніка, пускалі пад адхон эшалоны, узрывалі масты на шасэйных і чыгуначных камунікацыях.

У 1943 годзе А. Авецісян быў зноў паранены і накіраваны на лячэнне ў Маскву. З гэтага дня дарогі баявых сяброў разыйшліся. Але аб ім ніколі не забывалі ў атрадзе.

Цяпер Аруцюм Самсонавіч жыве і працуе ў Ерэване. Ён галоўны механік на заводзе шампанскіх він. У яго растуць тры сыны: старэйшыя Самсон і Гагін вучацца ў політэхнічным інстытуце, а малодшы працуе на заводзе. Бацька разказвае ім аб гераічнай барацьбе савецкага народа ў гады вайны.

І. АСКІРКА.

НЕПАДАЛЁК ад сокавага завода ў Слуцку вырас прыгожы будынак — дзіцячы сад на 140 месц. Тут выходзіць дзеці будаўнікоў трэста «Слуцксельбуд».

Гэта дванаццаты па ліку дзіцячы сад горада. Ва ўсіх дашкольных установах Слуцка выходзіць каля дзюх тысяч дзяцей рабочых, інжынерна-тэхнічных работнікаў і служачых прамысловых прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый.

М. СЯЎРУК.

РАМОНТНА-БУДАЎНІЧЫ ўчастак Кобрынскага камбіната бытавога абслугоўвання аказвае шмат добрых паслуг працоўным раёна. У дамах калгаснікаў, дзе гэта патрэбна, рабочыя перакрываюць шыферам і бляхай дахі, падбіваюць фанерай і драўляна-валякністымі плітвамі столь, ладуць печы. З пачатку года ў сельскай мясцовасці рамонт зроблены больш як у 200 дамах на агульную суму 30 тысяч рублёў.

Рабочыя не толькі рамантуюць. У хуткім часе яны пачнуць будаваць для сельскіх жыхароў цагляныя дамы.

Б. ЗІНКЕВІЧ.

ТЭАТРАЛЬНЫ калектыў Палаца культуры Мінскага камвольнага камбіната існуе з ліпеня 1956 года. Спачатку ён склаўся як калектыў малых форм і меў у сваім рэпертуары аднаактовыя п'есы, скетчы, рэпрізы на мясцовыя тэмы, якія асаліся і ставіліся работнікамі прадпрыемства. Паступова пачаліся тэатральнае мастацтва перайшлі да больш складаных спектакляў і вось зараз ажыццявілі

пастаноўку п'есы І. Папова «Сям'я». Гэта твор аб сімбірыкі першай дзесяці жывыя сям'і Ульянавых, аб гімназічных гадах Уладзіміра Ільіча, аб арышце і пакаранні яго старэйшага брата Аляксандра. У фінале гучаць добра вядомыя ўсім словы семнаццацігадовага Уладзіміра Ульянава: «Мы пойдзем іншым шляхам!»

Прыступаючы да работы над п'есай, тэатральны калектыў звярнуўся да мастацкай літаратуры і гістарычных дакументаў. У прыватнасці, доўгі час працавалі самадзейныя артысты над кнігай М. Шагіня «Сям'я Ульянавых». Потым, ужо ў ходзе рэпетыцый, запрашалі кансультаў, артыстаў Вольгу Галіну, Ганну Абуховіч, Паўла Іванова. 5 студзеня 1970 года адбылася прэм'ера.

На гарадскім аглядзе мастацкай самадзейнасці, які нядаўна закончыў сваю работу, калектыў камвольшчыкаў заняў першае месца.

В. ШЫХАНЦОЎ.

Дзесяткі назваў нафтапрадуктаў выпускае Полацкі нафтапрацоўчы завод. На прадпрыемстве вядзецца работа па мадэрнізацыі дзеючага абсталявання. Нядаўна пасля рэканструкцыі пачала працаваць адна з буйнейшых у Еўропе устаноў — атмасферная трубчатка. Яе гадавая магутнасць значна павялічылася. Калектыў машына-вылічальнай станцыі пры дапамозе ЭВМ вядзе ўлік выхаду гатовай прадукцыі, працы і зароботнай платы, займаецца разлікамі з пастаўшчыкамі і спажывальцамі, выконвае многа іншых аперацый. НА ЗДЫМКУ: старшы інжынер-праекціроўшчык вылічальнай машыны Н. ІГНАЦЕНКА складае праграму для работы табулятара. Фота Г. УСЛАМАВА.

НА СУСВЕТНЫ РЫНАК

Сярод многіх тысяч назваў вырабаў савецкага прыборабудавання, вылічальнай тэхнікі, аптычных прыбораў, сродкаў сувязі, якія пастаўляюцца ўсеагульным аб'яднаннем «Машпроборзамгандаль» у зарубажныя краіны, немалаю доля прыпадае на прадукцыю, што выпускаецца ў Беларусі. Значна расшырылася ў апошні час замежныя пастаўкі прыбораў кантролю, рэгулявання і аўтаматызацыі тэхналагічных працэсаў у розных галінах прамысловасці. Цяпер савецкія прыборы аўтаматыкі працуюць на многіх прадпрыемствах ГДР, Венгрыі, Польшчы, Балгарыі і іншых сацыялістычных краін. У вялікай колькасці экспартуюцца ў сацыялістычныя краіны і савецкія электра-радыёвымяральныя прыборы.

Няўхільна расце цікавасць замежных пакупнікоў да вырабаў савецкай электроннай тэхнікі. Адным з высокаэфектыўных і, так сказаць, «модных» тавараў з'яўляюцца электронна-вылічальныя машыны. Аб'яднаннем з 1963 года была пастаўлена за рубаж вялікая колькасць электронна-вылічальных машын розных мадэляў, у асноўным у сацыялістычныя краіны.

У 1969 годзе аб'яднанне выйшла на рынак з новай хуткадзеючай ЭВМ «Мінск-32», якая вызначаецца вялікім аб'ёмам аперацыйнай памяці. Машыну ўжо купілі Народная Рэспубліка Балгарыя, Венгерская Народная Рэспубліка, ГДР, Польшка, Народная Рэспубліка Чэхаславацкая, Сацыялістычная Рэспубліка. Дзесяткі электронна-вылічальных машын гэтага тыпу ва ўказаныя краіны будуць пастаўлены ў гэтым годзе.

Кавалер ОРДЭНА ЛЕНИНА

6 красавіка споўнілася сорак год з дня ўстанаўлення вышэйшай узнагароды Савецкага Саюза — ордэна Леніна. Самых мужных сваіх сыноў і дачок узнагароджвала Радзіма гэтым ордэнам у грозныя гады Вялікай Айчыннай вайны. Аб адным з тых, хто ўдастоены такога высокага гонару, пойдзе наш расказ.

Гэта адбылося ў канцы лістапада мінулага года ў кінатэатры «Кастрычнік» пасёлка Куйбышава Запарожскай вобласці. На сцэну падняўся невысокі, хударлявы мужчына з тварам, пасечаным глыбокімі маршчынамі. На яго касцюме сціпла пабліскавалі два медалі «За перамогу над Германіяй у Вялікай Айчыннай вайне» і «20-годдзе Першмогі».

Але вось запарожскі аблаваенком зачытавае Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб узнагароджанні ордэнам Леніна старшага лейтэнанта Сцепанючэнка Васіля Іосіфавіча, моцна паціскае руку герою і пад апладысменты ўсёй залы прымацоўвае да яго пінжак ордэн Леніна і медаль «50 год Савецкіх Узброеных Сіл».

А ён стаяў з кветкамі ў руках і не мог назат выцягнуць са соўку, каб выцерці з твару няпрошаныя слёзы. Як скрозь сон слухаў віншаванні, а перад вачыма праходзіла ўсё жыццё.

...Да гэтага часу памятае Васіль Іосіфавіч дарогі горкага адступлення ў 1941 годзе. У многіх баях удзельнічаў ён тады. Двойчы быў паранены. А калі пачалося наступленне, салдаты ішлі па выпаленай рускай зямлі. Прайшлі Смаленшчыну, пачалася Беларусь. У спаленых

вёсках адзінока тырчэлі абгарэлыя камяны.

Стаяла лета 1944 года. Дарогі падсохлі, зазеленелі лясы і сенажаці. У траншэях, выкапанных салдатамі яшчэ ў мёрзлай зямлі, стала суха. Звадкі Савінфармбюро тады паведамлялі: «Нашы войскі вялі баі мясцовага значэння». Салдаты прарэдняга краю не маглі ведаць і бачыць таго, што рабілася за іх спіной. А ў гэтыя чэрвеньскія дні і ночы ў прыфрантавыя лясы прывявалі танкі, артылерыя, сапёры. Пад густымі кронамі дубоў і бяроз хаваліся грозныя «кацюшы».

І вось чэрвеньскім ранкам грывнулі залпы гзрдзейскіх рэактыўных мінамэтаў, з усходу грознымі хмарамі паказаліся эскадрыллі чырваназорных самалётаў, загаварыла артылерыя. Так пачалася Беларуская аперацыя чатырох франтоў.

Трое сутак няспынна імкнуліся наперад байцы палка, дзе служыў лейтэнант Васіль Сцепанючэнка. З-пад Рагачова яны, пераадолеўшы глыбока эшаланіраваную абарону праціўніка, прайшлі па лясах і балотах больш за сто кіламетраў і выйшлі на поўнач ад Бабруйска, перарэзаўшы шасц Магілёў — Бабруйск. Вось тут, ля вёскі Вялічкі, 28 чэрвеня і адбыўся той памятны бой. Калі

байцы роты акапаліся на ўскраіне вёскі, з боку Бабруйска паказалася калона нямецкіх аўтамашын з пяхотай. «Кулямётчыкам падрыхтавацца! Біць запальваючымі па матарах машын!» — падаў каманду камандзір роты Сцепанючэнка. Ураганым агнём у лічаныя мінуты была разгромлена калона ворага.

Прыбыўшы да месца бою, камандзір палка падпалкоўнік Мілехін пахваліў Сцепанючэнку і загадаў заняць абарону фронтам на паўночны ўсход. Ён паведаміў, што з Магілёва на вырчку акружаным пад Бабруйскам часцям праціўніка рухаецца буйная мотакалона фашыстаў. Рота павінна яе затрымаць і разбіць. Давялося мяняць пазіцыю і зноў капаць акопы. І толькі паспелі байцы замаскіравацца, як удалечыні на ўскраіну лесу паднялася зоблака пылу. З яго выпаўзалі набітыя пяхотай бронетранспарцёры, машыны з гарматамі і самаходныя пушкі. Сілы былі няроўныя.

— Падпусціць бліжэй! — загадаў лейтэнант.

І калі да калоны ворага засталася не больш 200 метраў, скамандаваў: «Агонь!» Доўгімі чэргамі заліліся кулямёты і аўтаматы, загучалі выстралы бранябойшчыкаў. Натякаючыся адзін на аднаго, загараліся бронетранспарцёры і аўтамашыны. У паніцы разбягаліся гітлераўцы. Але заднія машыны спыніліся, і фашысты, саскокваючы з іх, з ходу пайшлі ў атаку.

Наш агонь прыціснуў іх да зямлі. Фашысты разгарнулі артылерыю, і праз некалькі мінут снарады і міны засыпалі пазіцыю роты. Зноў пайшла ў атаку варожая пяхота. Вось яна ўжо блізка. І тады камандзір, падняў воінаў урукапашную. Фашысты не вытрымалі штыкавога ўдару. Рота адкінула пераўзыходзячы сілы ворага. На полі бою засталіся дагараючыя бронемашыны і забітыя. Праз гадзіну фашысты зноў пайшлі ў атаку. І зноў лейтэнант паеў сваіх байцоў. Сам ён з аўтамата знішчыў больш за 30 варожых салдат.

Восем разоў на працягу дня адбівалі воіны атакі фашыстаў. А пад вечар рота сама перайшла ў контратаку. Сцепанючэнка быў цяжка паранены і кантужаны, але не пакінуў поле бою. Байцы неслі яго на носілах, зробленых з плашч-палаткі. Ён, лежачы, кіраваў боем. Толькі пад вечар яго па загаду камандзіра палка павезлі ў медсанбат.

Прадстаўляючы лейтэнанта Сцепанючэнку да ўзнагароды, камандзір палка пісаў: «Сваёй вытрымкай і ўменнем паводзіць сябе ў баі даў магчымаць выйграць час і разграміць пераўзыходзячы сілы ворага. За праяўлены героізм і адвагу дастойны ўзнагароды — ордэна Леніна».

Гэта быў апошні бой афіцэра Сцепанючэнка. Рана аказалася цяжкай, і давялося ляжаць у шпіталі да канца вайны. Па стану здароўя — чатыры раненні і кантузія — Васіль дэмабілізаваўся і вярнуўся ў родную вёску. Працаваў у калгасе, потым па інваліднасці пайшоў на пенсію. Аб ордэне нават і не ведаў. Аказалася, ён быў узнагароджаны яшчэ 24 сакавіка 1945 года. Гэта было ўстанаўлена работнікамі Запарожскага аблаваенкамата пры праверцы матэрыялаў у Галоўным упраўленні кадраў і ў архіве Узброеных Сіл.

І вось ордэн Леніна праз 25 год быў уручаны герою баёў за Беларусь.

А. БЕЛАУСАУ.

ШШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Члены Славянскага таварыства часта збіраюцца разам, каб прагледзець савецкі кінафільм альбо пагутарыць з савецкімі грамадзянамі, якія прыязджаюць у Англію ў складзе розных турыстычных груп і дэлегацый. Такія сустрэчы вельмі карысныя і цікавыя: можна, як кажуць, з першых рук даведацца аб тым, што адбываецца на Бацькаўшчыне, убачыць тых шчаслівых людзей, якія зусім нядаўна хадзілі па роднай зямлі, а праз некалькі дзён зноў вярнуцца да маці-Радзімы. Як ім зайздросціш у гэты час!

Цяпер мы актыўна рыхтуемца да святкавання вялікага юбілею — 100-годдзя з дня нараджэння Ул. І. Леніна. Вечар плануем правесці 25 красавіка. Праграма веча ра наступная: фільм, які расказвае аб жыццёвым шляху Леніна, з гэтым даклад аб яго рэвалюцыйнай дзейнасці. Пасля адбудзецца канцэрт мастацкай самадзейнасці нашага таварыства. У заключэнне будзе банк. Адным словам, зробім усё, каб як мага лепш адзначыць слаўны юбілей.

З павагаю

М. РАЙЦАУ,
старшыня праўлення Славянскага таварыства.

Англія.

В каждой советской республике есть хорошие санатории и дома отдыха, но лучшие из них расположены в Крыму и на Черноморском побережье Кавказа. Мне удалось побывать в Сочи на лечении. Сочинская курортная зона тянется на 145 километров вдоль Черноморского побережья и располагает 52 санаториями. Каждый санаторий рассчитан на 400—500 мест.

У того, кто хоть однажды побывал в этом очаровательном уголке, сохраняются воспоминания о нем на всю жизнь. Красавицы-кипарисы, устремленные в небо, развесистые эвкалипты, вечнозеленые магнолии и пальмы делают прекрасным этот край.

Я приехал в санаторий «Металлург». После приема у врача, получив санаторно-курортную книжку, приступил к лечению. В книжке указаны все предписанные процедуры. В санатории лечат не химическими лекарствами, а физиотерапией, гимнастикой, различными процедурами: ингаляционными, массажными, водными. Лечащий врач внимательно следит за здоровьем своих пациентов. После купания в бассейне с морской водой и лечебной гимнастики, несмотря на свои 70 лет, я чувствовал себя молодым, по лестницам поднимался через одну ступеньку.

В «Металлурге» я встретился с одним американцем (в декабре с Запада туристов не много), который мне говорил, что два года тому назад он был полупарализован, не мог ходить. А здесь он не пропустил ни одного танцевального вечера.

В санатории часто демонстрировались кинофильмы, выступали эстрадные коллективы. При желании можно было посетить городской театр. Но, конечно, главное — это лечение.

Большинство наших земляков за рубежом не имеют представления о южных курортах Советского Союза, о том, какую заботу проявляет Советское правительство о здоровье человека. Побывав в Сочи, я лично убедился в реализации лозунга, провозглашенного в СССР, — «все для блага человека».

Франция.

С. БОЛОТЯК.

После поездки на Родину мы часто рассказывали землякам о том, что мы там видели и слышали. На таких встречах присутствуют и американцы, интересующиеся жизнью в СССР. Задают вопросы, внимательно выслушивают ответы. Большинство верит нам, так как здесь, в Хартфорде, нас знают как честных людей. Но иногда находят и такие, которые говорят: «Назарукам промыли мозги в Советском Союзе». Таким мы советуем поехать в СССР и самим убедиться в правдивости рассказанного нами.

Мы прочли высланную вам книгу Р. Мацульского «Вечный огонь». Теперь, накануне 25-й годовщины победы над фашистской Германией, эта книга снова возвращает нас к тем памятным событиям, напоминает о героических усилиях советских людей, благодаря которым мир был спасен от коричневой паутины нацизма. Она говорит людям о том, что зло можно остановить только силой и что за мир нужно бороться.

США.

Супруги НАЗАРУК.

Книга «Суровая быль», которую я получил от вас, оставила глубокий след в моей душе. С чем можно сравнить подвиг советских солдат и партизан? История не знает подобных примеров мужества и героизма. Советские люди заплатили дорогой ценой за свободу и независимость своей Родины. И мы, выходя из Белоруссии, в тяжелые годы войны были всей душой со своим народом, помогали, чем могли. Мы искренне радовались в 1945 году, когда весь мир праздновал победу. Тогда казалось, что люди никогда не допустят больше таких ужасов.

А в это же время за нашими спинами уже совершалась сделка: правительства Канады, США и других западных стран предоставили убежище недобитым нацистам и тем предателям, которые с ними сотрудились. Многие из них и сегодня живут в Канаде. Они и теперь продолжают свое черное дело, клеветуют на Родину.

Пусть знают все, что мы, старые эмигранты, всегда давали и будем давать отпор таким нудам.

Канада.

А. ПЕСЧАНИК.

Several weeks ago I received a package containing three books, a booklet and a packet of postal picture cards of Minsk. And I want to thank you many, many times. I enjoyed reading some of the books and looking at the picture cards. They brought back pleasant memories.

I'm sorry that I am unable to visit the USSR this year. I have plans to visit six other countries on the European Continent this summer but I shall miss visiting your country and also miss seeing my relatives in Leningrad and around Minsk, but I hope to be back again in two years.

I am still working on my beautiful slides and movies that I have taken: I had several public showings, also private ones at home. And American people who had seen them were amazed how beautiful and clean your cities are and how well and very healthy the soviet people look. It makes me feel quite proud.

I send my sincere congratulations to you all on the 100 anniversary of Lenin's birth. And I hope you all have a healthy and prosperous year.

Sincerely

USA

Sophia Megee

ЖАМЧУЖЫНА ДУНАЯ

ДА 25-ГОДДЗЯ
ВЫЗВАЛЕННЯ ВЕНГРЫІ

«Жамчужнай Дуная» называюць Будапешт, цэнтр палітычнага, эканамічнага і культурнага жыцця краіны. Кожны пяты венгр жыве ў сталіцы. Вызваленне Будапешта — вынік адной з буйнейшых бітваў у другой сусветнай вайне.

Нямецкае вярхоўнае камандаванне зрабіла ўсё, каб ператварыць Будапешт у непрыступную крэпасць.

Рукапашныя баі ішлі на вуліцах, плошчах, унутры будынкаў, у падвалах, на гарышчах. Савецкія ўдарныя атрады паспяхова разбілі варожыя групы, якія сабраліся за контратакі, ліквідавалі артылерыйскія пазіцыі і вялікую колькасць фашысцкіх танкаў. Пасля ўзяцця ратушы і парламента бой сціх. 20 тысяч фашыстаў спынілі безнадзейнае супраціўленне і здаліся.

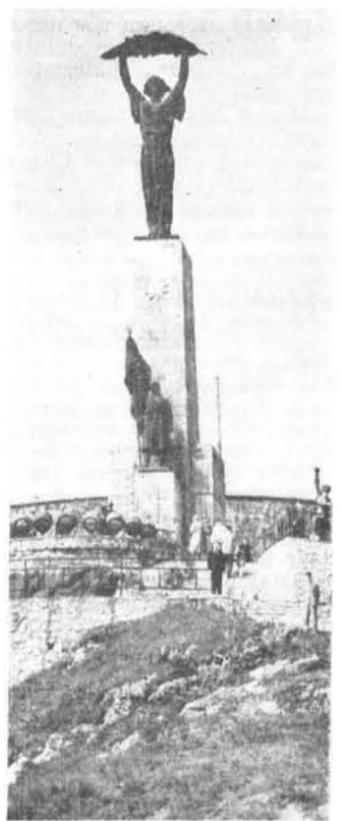
У гэты час вызваленчая барацьба ўспыхнула і на правым беразе Дуная, у Будзе. Пры адступленні з Пешта нямецка-венгерскія фашысцкія орды ўзварвалі ўсе масты, якія злучалі Буду з Пешта. Краса і гордасць сталіцы — цудоўныя масты ператварыліся ў руіны. Фашысты ў сваёй бесчалавечнасці не падчыліся з тым, што, напрыклад, на мосце Маргіт у момант узрыву знаходзіліся пешаходы, аўтамобілі, запоўненыя жанчынамі і дзецьмі трамваі.

Камандуючы акружанай у крэпасці Буду саракатысячнай групай генерал-палкоўнік Пфефер-Вільдэнбрук, апынуўшыся ў безвыходным становішчы, прыняў рашэнне прарваць кольца. 11 лютага вечарам пры сутым снегападзе ў поўнай цішыні ўдарная група фашыстаў рынулася да савецкіх пазіцый. Савецкія байцы былі падрыхтаваны да атакі і сустрэлі праціўніка магутным артылерыйскім і мінамётным агнём. Да пяці гадзін раніцы вылазка фашыстаў была поўнасю адбіта.

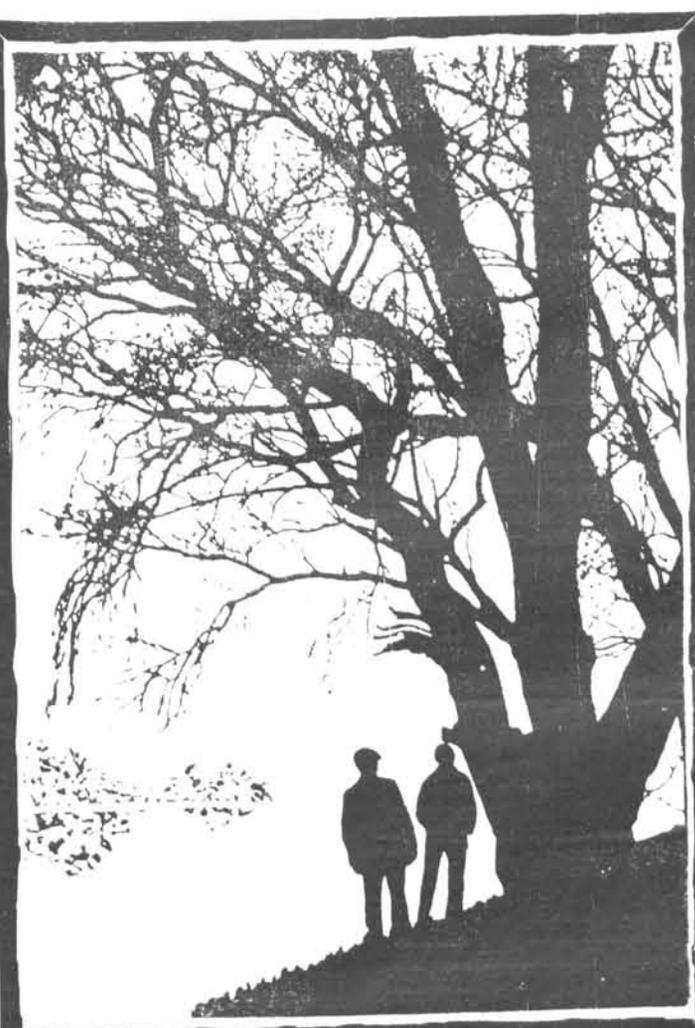
Пазней начальнік былога генеральнага штаба харціскай арміі генерал-палкоўнік Янаш Верш прызнаў: «Чырвоная Армія захпіла горад шляхам працяглай асады, каб пазбавіць яго ад разбуральнага агню цяжкай артылерыі. Пры гэтым загінулі тысячы салдат Чырвонай Арміі».

Янаш ПАСТАР,
венгерскі журналіст.

НА ЗДЫМКУ: помнік савецкім воінам на гары Гелерт у Будапешце.

Голас Радзімы
№ 14 (1123)

Над Прыпяццю.

Фотаэцюд К. ЯКУБОВІЧА.

WOMEN IN THE MODERN WORLD

By Boris LEVIN,
M. Sc. (Economics), Kostroma Institute of
Sociological Research

Working women spend much time and effort on looking after their children and bringing them up. Many millions of women have the opportunity of acquiring special secondary and higher education, and of engaging in independent activities, thanks to the existence of creches and nursery schools for younger children, and of prolonged-day groups and boarding schools for school-age children. Women appreciate these institutions for other reasons as well: many unconditionally prefer social upbringing, and some of the parents (my wife and myself included) consider that the best form consists in combining family and social upbringing. Finally, they are an excellent economic proposition for the parents who are only asked to pay around 10 per cent of the children's creche and nursery school maintenance, and some are altogether exempt from payment.

certain peculiarities of individual families, we shall find that on the whole women's production work is having a beneficial influence on family relations. The opinion of the women themselves is, of course, especially interesting to know. The majority of those covered by the survey answered «No» to the question if they would agree to stop working in production, and confine their duties to their households and children. Notwithstanding the difficulties arising from the need to combine production work and housekeeping, the majority of our women workers consider their participation in social production as an inalienable and important part of their Soviet mode of life. When asked whether they would continue working if their husbands started earning as much as both were earning now, 70 per cent of the Kostroma women answered «Yes», and 22 per cent «No».

From this it is clear that the situation of women in their families and their production employment should not be regarded as antipodes. Socially useful work always tends to enhance a woman's status and increase her role and importance in the family and society. There is no need to object to women joining the sphere of social production, but it is necessary to strive to lighten women's work in production as much as possible, as is being done in the Soviet Union, and to continue improving communal and housing facilities, and public services, and to increase the leisure time available for women.

«To effect women's complete emancipation and make her the equal of the man», Lenin wrote, «it is necessary for the national economy to be socialized and for women to participate in common productive labour. Then women will occupy the same position as men».

Genuine equality between women and men can, as a rule, be achieved only when women take an equal part in social production. Equality between women and men consists of a multitude of components, but the most important and decisive is, in our opinion, women's participation in socialist production.

END

— Паўлаўна з Амерыкі прыехала!

Гэта навіна ў вёсцы Пятровічы адразу была залічана ў разрад самых цікавых. Таму і не дзіва, што ў дом пенсіянераў Падлозных заходзіла больш людзей, чым звычайна. Разуменчы іх цікаўнасць, Паліна Паўлаўна падрабязна расказвала пра свае ўражанні ад паездкі ў далёкую краіну, дзе яна прабывала больш чым паўгода. Нельга было не заўважыць, што твар яе святліўся радасцю ад таго, што скончылася, нарэшце, гэта падарожжа ў нязведанае, што яна зноў дома, сярод сваіх людзей, якія сталі для яе яшчэ даражэй...

...Рапэнне гэта прыйшло не адразу.

— Што будзем рабіць, Адамавіч, мо ўсё ж з'ездзіць у гэту Амерыку?— даўшы пачытаць пісьмо мужу, спытала Паліна Паўлаўна.

Гэта было не першае пісьмо ад брата Аляксандра. І заўсёды паміж мужам і жонкай пачыналася гаворка пра яго няўдалы лёс. Разышліся дарогі даўно, яшчэ напярэдадні вялікіх гістарычных падзей, калі і ў Пятровічы прыйшла Савецкая ўлада. З пісьмаў было вядома, што яму доўгі час не ўдавалася знайсці сталую работу. Нарэшце, пашанцавала, жыццё больш-менш наладзілася. Ды сум па роднай старонцы не сціснуўся. Таму і заканчвалася кожнае пісьмо неадступнай марай: пабачыцца, адчуць, што яшчэ не загінуў і не памёр ты для сваякоў...

ЗА АСЛЯПЛЯЛЬНАЙ ВІТРЫНАЙ

Адзінаццаць гадзін на савецкім паветраным лайнеры—і вось першая пасадка ў канадскім Манрэалі. Да Нью-Йорка застаецца гадзіна лёту. І тут у душу Паліны Паўлаўны закралася трывога: ці сустрэнуць? А калі спозніаца, дзе іх шукаць, не ведаючы мовы?

Але Аляксандр усё прадгледзеў. Брат з сястрою былі вельмі ўзрушаны сустрэчай, марамі аб якой жылі столькі гадоў. І вось машына ўжо ўціснулася ў паток аўтамабіляў розных размераў і марак.

— Пакажам табе самы цэнтр, — сказаў брат.— Сам я тут за ўсе гады толькі адзін раз праезджаў.

І праўда, паглядзець тут было на што. Вось цэнтр горада Манхэтэн. Непрывычны для позірку небаскросы. Сярод іх часам з галавакружнай дасцігнасцю круцяцца, мільгаюць, літаральна страляюць колерамі і святлом рэкламныя агні.

— А гэта «славуты «Эмпайр».

— Глядзі, будынак ААН!

Бачыла Паліна Паўлаўна і шыкоўныя магазіны. Ёй, былому работніку сельмага, было цікава, як у Амерыцы абслугоўваюць пакупніка.

Але варта было збочыць на вузейшыя і цямнейшыя вуліцы, як некаторыя спрыяльныя ўражанні ўступілі месца незразумеласцям.

Вельмі здзівіла яе метро ў Нью-Йорку:

— Гэты «сабвэй» — зусім не тое, што наша маскоўскае або ленинградскае метро. Я сама там была, і ні з чым іншым іх не параўнаеш, як з падземнымі палацамі. А тут спусцішся ў падземку, і на цябе патыхае цівялю. Душна і брудна ў вагонах, Ехалі ранкам, то было яшчэ туды-сюды. Калі ж апоўдні вярталіся, то ўжо нельга было ні сесці, ні стаць: панакідана газет, недакуркаў, наплявана. Проста агідна.

Больш заможныя амерыканцы ездзяць на ўласных машынах. А на сабвэй—бедныя.

КЛЕТАЧКА ГРАМАДСТВА

— Ты ж глядзі, Паліна Паўлаўна, нікому незнаёмаму не адчыняй, як бы ні прасіўся!

Гэтымі словамі заўсёды развіталіся раніцай пляменніца Вера і яе муж Францішак. І яна на цэлы дзень заставалася з малым Антонікам.

— Чаму, думаю, такая асцярожнасць? — успамінае Паліна Паўлаўна. — Потым даведалася, што кожны амерыканец баіцца злачынцаў— і на вуліцы, і ва ўласнай кватэры. Вечарам не ўбачыш пешахода. Людзі лічаць за лепшае сядзець дома.

Не спадабалася ёй і тое, што суседзі не ходзяць адзін да аднаго. Пра суседа нават не ведаюць, хто ён і дзе працуе.

— А вось каб пажар, не дай бог, успынуў, — спыталася аднойчы цётка ў Францішка, — ці прыбег бы сусед ратаваць вас?

— Хто яго ведае, — няўпэўнена адказаў той.— Хутчэй за ўсё ён пільнаваў бы ад агню сваю кватэру...

А яшчэ яе здзівіла літаральна рэлігійная пашана да грошай. За тую ці іншую паслугу плацяць нават мужжыцы, жонка—мужу і абодва яны — свайму дзіцяці.

Аднойчы цётка Паліна на пэўны час вымушана была адлучыцца з кватэры. З малым заставалася дачка. Калі старэйшыя вярнуліся, дачка неадкладна атрымала належачыя ёй грошы.

— А што асаблівага? Дзіця сумленна зарабіла гэтыя грошы, — гаварыла яе маці.

А Паўлаўна думала: «Што ж будзе з гэтых дзяцей? Як і цяперашнія дарослыя, яны і кроку не зробіць проста так, задарма, дзеля таварыша ці яшчэ з якіх-небудзь бескарыслівых імкненняў».

На гэты роздум наводзілі шмат якія факты з жыцця адной толькі невялікай сям'і.

ЧАМУ ФРАНЦІШАК ЗАЙДРОСЦІУ БЕДНЫМ?

Выходзіць на вуліцы або выходзіць у «свет» пасля першага ж знаёмства з Амерыкай Паўлаўне не вельмі хацелася. Усё тут чужое: мова, людзі і нават паветра. Але часам гэта было неабходна. Разбалеўся зуб пад каронкай. Не гаварыла пра гэта, спадзявалася, што сціхне. Але боль узмацняўся.

— Прыйдзеца ехаць да доктара, — сказаў Францішак з невясёлым выглядам.

І паехалі. Пагаварылі некалькіх минут у кабінце зубнога ўрача. Той сказаў, што толькі замена каронкі будзе каштаваць 50 долараў. Францішак выйшаў аплаціць стаянку аўтамашыны, Вяртаецца:

— Яшчэ дзесяць долараў «зарабілі»...

Аказалася, што, калі яны спыніліся, аўтамат на прыёму аплаты за стаянку быў заняты. Калі ж Францішак праз некалькіх минут вярнуўся, ён ужо паказваў неаплачаны прастой, а за ветравым шклом машыны была засунута паліцэйская квітанцыя на 10 долараў штрафу.

Усё гэта — толькі маленькія штрышкі будзённага жыцця «сярэдняга амерыканца».

— Заўважыла я, — успамінае Паліна Паўлаўна, — што вялікім цяжка для людзей гэтай заакеанскай краіны з'яўляюцца непамерна вялікія падаткі і рост цен на тавары шырокага спажывання. Пляменніца, напрыклад, з заробку ў 125 долараў плаціць толькі асноўны падатак у 28 долараў. Амаль чвэрць заробтку плаціць і муж. А яшчэ ж яны павінны ўносіць падатковую плату за домік і строга ў тэрмін аплачваць крэдыт за яго.

Адносна гэтага Францішак жартаўліва гаварыў:

— У Амерыцы добра толькі мільянерам і беднякам. Першым сотня ці тысячача долараў нічога не каштуе, а з беспрацоўнага ўсё роўна няма чаго ўзяць. Затое з мільянаў «сярэдных» амаль усё выстрыгаюць у выглядзе падатку, крэдыту, працэнта або пені, штрафу.

«КУПІЎ ЗЯМЛЮ, ЗАКАЗАЎ ДАМАВІНУ...»

За ўвесь час знаходжання ў Злучаных Штатах Паліна Паўлаўна жыла толькі ў двух гарадах — Нью-Йорку і Буфало. Але гэтага было дастаткова, каб азнаёміцца, як жыўць, аб чым марачць землякі на чужыне. Сустрэкаліся ёй, вядома, розныя беларусы. Але большасць з іх адчувае сябе тым лісточкам, які лёс адарваў ад галінкі радзімай.

У Буфало яна разам з братам Аляксандрам аднаго разу наведвала так званы беларускі клуб. У ім была доволі прасторная зала, уздоўж сцен якой расставлены сталы на 6—8 чалавек. За кожным сталом — свая кампанія. Падыходзілі да іх з прывітаньнямі, пытаннямі. Адразу быў невялікі канцэрт. Выступалі школьнікі. Пабеларуску чыталі вершы Францішка Вагушэвіча і Янкі Купалы. Спявалі беларускія народныя песні. Танцавалі «Лявоніху». Было прыемна чуць родную гаворку, але ад рэпертуара і нацыянальных касцюмаў патыхала дарэвалюцыйнай старадаўнасцю.

— Эх, браткі мае, цяпер не гэтак жыўць і апранаюцца сяляне, а якія касцюмы ў нашым самадзейным хоры! — гаварыла яна гэтым галодным да праўдзівых вестак аб роднай старане людзям.

І яны слухалі. Пытанні сьпаліся самыя разнастайныя. Пыталіся, ці праўда, што ў Савецкім Саюзе бясплатна лечаць, ці можна атрымаць за кошт дзяржавы прафесію і вышэйшую адукацыю. Але ў гаворку ўмяшайся нейкі чалавек, што ўвесь час спрабаваў тут усімі верхаводзіць. Відзець не па густу аказалася яму гэта шчырая размова землякоў.

Ён перайшоў у атаку; пачаў падкідваць «едлівыя пытанні, пакуль яго не спынілі.

Урэзалася ў душу размова з іншым беларускім эмігрантам, дзедкам Мікалаем, які яшчэ з царскай Расіі выехаў на пошукі заакеанскага шчасця-долі. У маладосці ён працаваў на фабрыках і заводах, у сталовых і пральнях. Але так і не здолеў агораць які-небудзь домік і абзавесціся сям'ёй.

— Жыву ў адной беларускай сям'і, — раскаваў ён. — Усю пенсію аддаю гаспадыні за кватэру і харчы. Са зберажэнняў купіў на могілках зямлю, заказаў дамавіну...

І вось пачала гося збірацца ў зваротную дарогу. Яшчэ пры рэгістрацыі першым пытаннем чыноўніка было:

— А ці не хацелі б вы заўсёды застацца ў Злучаных Штатах? Падумаіце аб гэтым.

Але пра гэта нават думка ў галаву не прыходзіла беларускай жанчыне. І калі чыноўнік пры афармленні выязных дакументаў зноў паўтарыў сваё пытанне, адказ быў короткі:

— Ні за якія мільёны.

Такім чынам, Паліна Паўлаўна паездкай за акіяна выканалала нялёгкую для яе, але важную місію — сустрэлася з братам. Яе чарговы ліст да яго канчаецца словамі: «Да новай сустрэчы на зямлі Бацькаўшчыны!»

В. КАНАВАЛЮК,
Б. ГАРДЗЕЙ,

в. Пятровічы,
Жабінкаўскі раён.

СЛОВА ПРА ПЕРАКЛАДЫ

Кожная нацыя, кожная народнасць, на якіх бы ступенях свайго развіцця яна ні знаходзілася, пры любых абставінах стварае сваю культуру і хоць невялікім узорам уплятае яе ў палатно сусветнай культуры. Разам з тым усё лепшае, прагрэсіўнае, што стварыў геній чалавека, пранікае на глебу той ці іншай нацыі, народнасці і, так сказаць, акліматызаваўшыся, дае парасткі новага, нацыянальнага. Ідзе паступовы і бесперапынны працэс узаемаўзбагачэння. Як адгалінаванне ад вечназялёнага дрэва культуры, існуе літаратура. Велічныя помнікі, створаныя перадавымі мысліцелямі на працягу многіх стагоддзяў, служаць чалавецтву і сёння.

Прыкметны ўклад у здабытак вялікай савецкай літаратуры ўносіць наша беларуская літаратура. Штогод выдавецтваў рэспублікі выпускаюць сотні новых твораў праймаюць, паэтаў, драматургаў. Асноўную нагрузку па выпуску мастацкіх твораў нясе выдавецтва «Беларусь».

Да нядаўняга часу ўсё выпускаемы тираж прыпадаў на дзве рэдакцыі па выпуску арыгінальнай літаратуры. Па гэтых жа рэдакцыях выходзілі таксама перакладныя кнігі і перавыдаваліся творы беларускіх пісьменнікаў. Але хоць тэматычныя планы і выконваліся, усё ж нагрузка ў рэдакцыях мелася вдавочная. Зусім натуральна, што і ў самім выдавецтве, і ў Камітэце па друку пры Савецкім Міністраў БССР наспела пытанне аб стварэнні новай рэдакцыі, а іменна — рэдакцыі перакладаў і перавыданняў.

Штат падабраўся з ліку вопытных работнікаў выдавецтва, журналістаў, пісьменнікаў. Работу рэдакцыі ўзначальвае зараз пісьменнік-перакладчык Леў Салавей. У адным і тым жа выдавецтве ён працуе вольна і адвольна ўжо дваццаць гадоў.

А зараз возьмем хоць бы сабе не такі ўжо далёкі год — 1967. Тады выйшлі перакладныя кнігі «Грузінскія апавяданні», «Узбекістану» і «Лірыка» Зульфіі. Перавыдадзеныя кнігі таксама было нямнога, у прыватнасці Я. Купала, Цётка, П. Броўка, А. Куляшоў, І. Мележ, І. Пташнікаў ды яшчэ невялікая колькасць імён.

1968 год быў значна багацейшы. Пачалі новую дарогу да чытача кнігі выбраных твораў М. Чарота, П. Труса, В. Таўлая, Ц. Гартнага.

З. Астапенкі, Я. Купалы. Гэты спіс можна значна прадоўжыць.

На паліцах кнігарань з'явіліся творы пісьменнікаў сацыялістычных краін. З пачуццём братняй салідарнасці і глыбокай удзячнасці да в'етнамскіх паэтаў прынялі беларускія чытачы невялікі зборнік «Апалены лотас» у перакладзе Язэпа Семяжона.

Трэба сказаць, што як па аб'ёму ў друкаваных аркушах, так і па тыхах тэматычны план 1968 года быў перавыкананы (аб'ём на 10, тираж на 17 працэнтаў).

План 1969 года быў яшчэ больш пашыраны і гэтак жа, як і папярэдні, перавыкананы па ўсіх паказчыках. Не будзем пералічваць усё тое, што прайшло праз рукі рэдактараў рэдакцыі перакладаў і перавыданняў. Напамінім толькі пра двухтомнікі А. Вялічка, А. Зарыцкага, К. Кірэнін. Працягваецца выпуск твораў, запланаваных на некалькі гадоў: трохтомнікі П. Глебкі, трохтомнікі М. Лужаніна, чатырхтомнікі П. Пестрака, шасцітомнікі І. Мележа.

У серыі «Бібліятэка беларускай прозы» выйшла аповесць А. Карпюка «Данута», «Выбранае» А. Рылькі і «Кругі» Я. Скрыгана. Серыя «Бібліятэка беларускай прозы» прадставіла кнігі паэтаў Г. Бураўкіна, А. Вялюгіна, А. Русецкага, Ю. Таўбіна, Ул. Хадзькі.

Чытачы мелі магчымасць пазнаёміцца з многімі творамі пісьменнікаў народаў СССР. Украінскі паэт П. Гарэцкі выступіў са зборнікам вершаў «З дняпроўскіх круч», з лепшымі гумарыстычнымі творамі А. Вішні пазнаёміла беларусаў кніга «Усмешкі». Зборнік апавяданняў «Каракумскія зоры» ўключыў у сябе творы туркменскіх пісьменнікаў розных пакаленняў. Тут Б. Кербабаяў, Б. Салтаніязаў, Н. Сарыханаў, Б. Сейтакаў і іншыя з маладзёжнай кагорты. Нашы паэты пераклалі вершы даўняга друга Беларусаў народнага паэта Латвіі Я. Судрабкала. Кніга выйшла пад назвай «Яшчэ адна вясна». Упершыню з творамі класіка армянскай літаратуры А. Туманяна пазнаёміў беларускага чытача зборнік «Лірыка».

І яшчэ аб трох кнігах. Гэта «Выбраная паэзія» М. Лермантава, «Энеіда» І. Катлярэўскага, «Спеў аб Гаяваце» Г. Лангфела. Як

бачым, паэты розных схільнасцей, стыляў, нават эпох. Але яднае іх (адносна, вядома) нашы выдатны беларускі паэт і перакладчык Аркадзь Куляшоў. Калі ўлічыць, што названія кнігі проста цудоўна аформлены мастакамі, то прыходзіцца пажадаць толькі аднаго: тиражы іх павінны быць значна большыя.

Такім чынам, беларускі чытач атрымлівае ўсё большую магчымасць пазнаёміцца з класічнымі творамі сусветнай літаратуры на роднай мове. Заўважым, што ўсё гэта толькі пачатак. І, каб не траціць марна словы, заглянем у тэматычны план бягучага года.

Будуць выдадзены выбраныя творы А. Астрэйкі ў двух тамах, А. Кулакоўскага ў чатырох тамах, А. Мірбінава — у двух тамах. У серыі «Бібліятэка беларускай прозы» выходзіць кнігі Я. Васіленка, М. Паслядовіча, І. Пташнікава, Т. Хадкевіча і іншых.

Выходзіць таксама кнігі пісьменнікаў народаў СССР. Гэта аповесць «Бывай, Гульсары» Ч. Айтматава, вершы грузінскага паэта М. Гелавані, раман «Трэція пеўні» А. Лупана і інш.

Хутка ўбачаць свет творы братніх літаратур — «Крокі вярнасці» Г. Давыдава, «Як хлеб і сонца» С. Дабравольскага, «Вершы» Ш. Петэфі. У гэтым жа годзе выйдзе зборнік «Паэты Парыжскай камуны» і «Выбраныя апавяданні» Марка Твена.

Аўтар гэтых радкоў знарок спыніўся на пераліку той літаратуры (праўда, не ўсёй), што праходзіць праз рэдакцыю перакладаў і перавыданняў. Чытач, такім чынам, сам мае магчымасць адказаць на пытанне: «Многа гэта ці мала?»

Для нас бяспрэчна адно: тое, што зроблена, — добра, але зроблена пакуль што недастаткова. Трэба больш. І гэта рэальнасць, якая ўжо сёння абрысавана ў планах будучых гадоў.

Для яе ёсць усе магчымасці і падставы. Адна з іх тое, што мы маем кваліфікаваных перакладчыкаў. Плённа працуюць у галіне перакладу Я. Семяжон, А. Куляшоў, М. Танк; з маладзёжных — Н. Плевіч, А. Лойка, Е. Лось, Р. Барадулін і іншыя. Кожны з іх яшчэ скажа сваё слова, данясе да чытача чароўнасць і непаўгорнасць сусветных літаратурных шэдэўраў.

Хв. ЧЭРНЯ.

НА ВЕЧНЫМ МАРШЫ

АЛЯКСЕЮ ПЫСІНУ — 50 ГОД

Ёсць у Аляксея Пысіна, як і ў кожнага таленавітага мастака, свая вялікая, адзіная тэма, якая праходзіць праз усю яго творчасць і вызначае тое адметнае, што адрознівае яго ад іншых. Гэта тэма вайны і міру, барацьбы за светлае супраць змрочнага. Яна запала ў душу паэта з далёкіх часоў вайны, пра якія Аляксей Пысін гаворыць каротка і сціпла: «Быў салдатам. Ваяваў на Калінінскім, Ленінградскім, Першым і Другім Прыбалтыйскіх франтах. Двойчы паранены». Але гэта ў афіцыйнай аўтабіяграфіі. У творчасці ж сваёй (а творчасць паэта — яго лірычная аўтабіяграфія) ваеннай тэматыцы Аляксей Пысін адводзіць вялікае месца. Яго не пакідаюць турботы за лёс чалавецтва, за лёс планеты.

Памяць уваскрашае то гримоты артылерыйскіх кананад, то гул далёкіх прапраўраў; яму прыгадваюцца твары баявых сяброў, з якімі дзяліў нялёгка шлях паходаў, апошняя трагічная мінута нейкага жыцця. Пра гэта ён не можа забыць, бо і самому «агонь на крылы маладыя плёсны і выпаліў нязмыўнае таўро».

Ваенная тэматыка дасягае свайго глыбокага вырашэння ўжо ў зборніку «Мае мерыдыяны». Нават назвы вершаў «Байцам не сняцца пантэоны», «Вышыня капітана Тальпіна», «Калінінскія солкі», «Знойдзены патрон» гавораць за тое, што гэта тэма цалкам захапіла паэта.

Розумам сталага чалавека, які зведзе і радасці і трывогі зямнога жыцця, Пысін вымярае, ацэньвае тую з'яву, што адбываюцца ў свеце сёння. «Могучы атамныя бомбы ўзрывацца... Могучы зноў успыхнуць сполахі пакараў на планеце, зноў горкі дым ад «жалежных кастроў самалётаў» можа затуманіць сонечны дзень, зноў можа паўтарыцца трагедыя чалавецтва і на гэты раз у больш страшэнных памерах, у спяляльнай безвыходнасці Хірасімы і Нагасакі. Вось чаму ўслед за Юліусам Фучыкам у хор змагароў за бясхмарнае жыццё на зямлі «жывыя радавы гвардзеец» Аляксей Пысін уплятае свой гучны голас:

Не спіце, людзі! Узніме хтось ранету —
Не кінешся за ёю наўздагон;
Не дождж, не дождж —
Трывога б'е ў планету,
Трывога ў сэрца б'е, нібыта
у гонг.

Верны сваёй тэме паэт застаецца і сёння. У адным з вершаў ён зазначае: «Жыццё маё ў двухколёрным свячэнні... Толькі чорнае і белае. Няма паўтонаў, як няма і не будзе палавіны праўды або палавіны зла. Паэт не хоча ісці ні на якія кампрамісы, бо не бачыць мажлівасці іх існавання ў складанасці сённяшняга дня. З безапеяльчайнай нянавісцю, гнеўна расказвае ён пра здрадніка, які ў цяжкі для Бацькаўшчыны час уцёк з поля бою (паэма «Кара»), і з такой жа непрымірмасцю адгукаецца аб прадажніку іншай масці, аб чалавеку двухаблічным, коўзкім: «Між ім і мной — нямы абрыў, бо я не ўсё яшчэ забыў» («...Перада мной лясны абрыў»).

Поўдзень жыцця паэт сустракае з багатым і цікавым здабыткам: гэта зборнікі «Новы дзень», «Сіні ранак», «Сонечная паводка», «Мае мерыдыяны», «Твае далоні», «Пойма» і наскрозь прасякнутыя сонечнымі праменямі кніжкі для дзяцей «Матэльчкі-матэлі», «Вясёлка над плёсам», «Кавылёк». Перакладзеныя на рускую мову творы Аляксея Пысіна выйшлі ў зборніках «Эхо», «Міліён адрэсов», «Корабельныя сосны».

Бязмерна ўлюбены ў сваю Радзіму паэт чуйна ўслухоўваецца ў пульс яе сэрцабіцця. І нездарма ж лепшы зборнік сваёй паэзіі «Твае далоні», за які атрымаў у 1968 годзе званне лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР імя Янкі Купалы, Аляксей Пысін пачынае вершам высокага патрыятычнага напалу. Верш «Сцяг» нельга разбіць на чытаты, гэта маналіт, які трэба ўспрымаць цалкам.

Тугое дрэўка на плячы,
Працяг жыцця ў руках,
Звіні, мой сцяг, і трапачы
У праменнях і вятрах
Мой сцяг вышэй усіх няўдач,
Вышэй усіх няпраўд,
Я сам загорнуты ў кумач
Ад галавы да пяці.
Паверні

кулямі былі,

І бачыў і тады;
Густою чырванню цвілі
На мне

мае бінты,
Ты будзеш неўміручы, сцяг,
Бо мы цябе нясем
У сваёй ірвы, у сваіх насцях
Перадаем з жыццём.

Так Аляксей Пысін застаецца пад сцягам свайго пакалення, з якім заўжды на вечным маршы дзён.

А. КАНДРУСЕВІЧ.

Ян СУДРАБКАЛН

Памяці Купалы

Я ў Рызе пазнаёміўся з Купалам.
Аднойчы ў старажытнай зале,
Дзе мовы розныя гучалі,
Яго мне песня сэрца ўсхвалявала.
З душою простаю, добразычлівай
Стаяў пясняр тады прад намі,
Які прайшоў жыццём шляхамі,
І боль і славу несучы маўкліва.
На Беларусі быў і я калісьці
У курных і крывых хацінах,
Там елі праснакі з мякінай,
Здавалася, няма другога выйсця.
Ды ў Беларусі волі дачакалі,
Нядолі горкае не стала.
Дрыгва, галеча пазнікала,
Жалейкі скрозь аб шчасці заспявалі.
І ў час вайны мяне Купала ўзрушыў,
Быў добра кліч ягоны чутны —
Ляцеў ён скрозь эфір магутны:
— За край свой родны бюцца беларусы.
Адпомсціць заў пэнт за боль і раны,
І песня мкнула па-над светам,
І людзі слухалі паэта —
За Беларусь змагаліся аддана.
Хай беларусы разам з латышамі

У братняй дружбе заспяваюць,
На скрыпках перамог зайграюць,
Купалы песні спавіюць вянкамі.
Пераклад П. БРОЎКІ.

Аванес ТУМАНЯН

Ручайка збягае з гары,
Аб каменне шурпатае б'ецца,
І цурчыць, і бурліць, і смяецца,
І звінць, і праменнем іскрыць.
Спалучэнню тых радасных гукаў
Лес нягучнае водгулле шле, —
Так дзядок невыразна пяе,
Спеы чуючы звонкія ўнукаў.
Ды маўчыць пасівелы уцёс,
Нахіліўшыся гмахам панурым.
Яму сніцца загадкаваць буры,
Повен ён летуценных дзівос.
Пераклад А. ЗВОНАКА.
Цень дрэва ка-нія
ПЕСНЯ НАРОДНАСЦІ ХО-РЭ
Са зборніка «Апалены лотас»
Устала яна, маладзіца твая,
І ціхенька — за парог.
Праглянула сонца, і цень ка-нія
На грудзі салдаткі лёг.
Лёг на сэрца і ў сэрцы трывогу
Раз'ятрыў злавесны цень.

І ўжо ні пра кога, апроч дарагога,
Не думала цэлы дзень.
Услед за нявесткай прыйшла на лог
Свякруха касіць мурог,
І цень старадрэвіны ка-нія
На плечы матулі лёг.
Лёг на плечы, і плечы скасіліся.
Важкі твой цень, ка-нія.
І ўжо не касіліся і не сумыліся
Травы ля ручая.
Спытала нявестка: «Куды, о вецер,
Дарога вядзе твая?»
«Туды, дзе заранак зарою свецел», —
кінула на ўсход ка-нія,
Спытала маці: «Твой ствол высокі,
Дзе бралася сіла твая?»
«З рэчак паўночных піла я сокі», —
Сказала ёй ка-нія.
Як птушкі, пакінуўшы гнёзды-хаты,
Помняць палянку адну,
Так помняць і маці і жонка салдата,
Забранага на вайну.
Усіх нас паіла, карміла, расціла
Радзіма — мая і твая.
Адгэтуль уся твая моц і сіла,
Жалезная ка-нія!
Пераклад Я. СЕМЯЖОНА.

Выступае танцавальная група Беларускага народнага хору пад кіраўніцтвам Г. Цітовіча. Фота Г. ФРАЛОВА.

НА ДРАЎЛЯНА-САЛАМЯНЫМ ІНСТРУМЕНЦЕ

«Ён узрадаваў мяне сваёй іграй на гэтым драўляна-саламяным інструменце значна больш, чым многія іграй на фартэпіяна, хаця інструмент яго вельмі прасты... Як бы там ні было, я ўжо даўно не меў такой асалоды ад канцэрта», — так пісаў вядомы кампазітар Ф. Мендэльсон пра магілёўскага музыку Міхаіла Гузікава, які паўтара стагоддзям назад удасканаліў тады амаль не вядомы, а сёння папулярны музычны інструмент — ксілафон, зрабіў яго з народнага канцэртнага.

Міхаіл-Іосіф Гузікаў нарадзіўся ў 1806 годзе ў невялікім мястэчку непадалёку ад Магілёва. Дакладнае месца нараджэння невядома, але некаторыя даследчыкі трымаюцца думкі, што гэта Шклоў.

Гузікаў з дзяцінства іграў на флейце. Разам з братамі і бацькамі іграў на вяселлях і вясковых святах. Тонкі слых і талент імправізацыі хутка прынёс яму славу лепшага музыкі ў акрузе. Сям'я Гузікавых хадзіла па вёсках, мястэчках і гарадах, была нават у Маскве, дзе звярнула на сябе ўвагу майстэрскім выкананнем народных песень.

Яшчэ ў дзяцінстве Гузікаў захварэў туберкулёзам лёгкіх

ў дваццаціпятигадовым узросце быў вымушан пакінуць ігру на флейце. Пазбаўлены сродкаў да жыцця, маючы вялікую сям'ю, ён звярнуўся да прымітыўнага народнага інструмента, які складаўся з набору некалькіх драўляных пласцінак (брусочкаў). Гук здабываўся, як і на цымбалах, ударамі дзвюх палачак.

Завезены ў XV стагоддзі з Азіі ў Еўропу, інструмент быў зусім невядомы ў музычнай практыцы заходнееўрапейскіх краін. Гузікаў вырашыў яго ўдасканаліць. Ён павялічыў колькасць пласцінак, размясціў іх на трубах з пласцінак саломы, каб яны вібравалі. Гэта надало гучнасці большую сілу. Так была створана канструкцыя, якая стала асновай сучаснага ксілафона. Гузікаў дасягнуў на ім бліскучай віртуознасці.

У 1833 годзе ён паехаў на штогадовы кірмаш у Кіеў. Не адважыўшыся адразу выступіць перад публікай, Гузікаў звярнуўся да вядомага польскага скрыпача К. Ліпінскага. З мяшком у руках, у якім быў сціплы інструмент, прышоў ён да праслаўленага скрыпача. Ліпінскі, праслухаўшы яго, ска-

заў: «Сапраўды, Гузікаў, вы артыст лепшы за мяне: я ўдасканаліў зробленае іншымі, вы — самі стварылі для сябе».

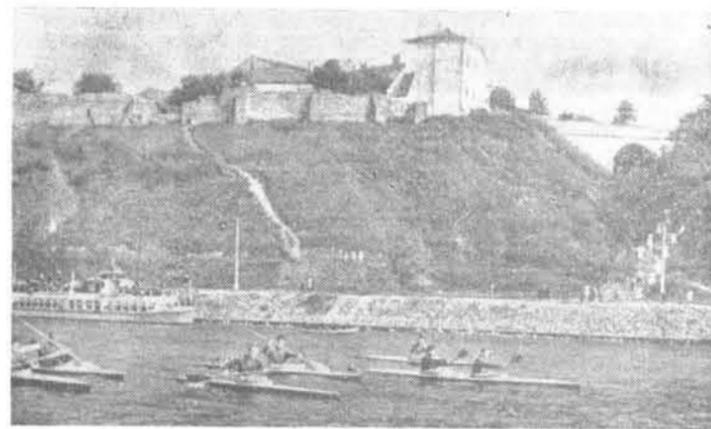
Падбадзёраны словамі Ліпінскага, Гузікаў даў некалькі канцэртаў, якія прайшлі з вялікім поспехам і прынёслі яму шырокую вядомасць. З Кіева накіраваўся ў Адэсу, а потым у гарады і мястэчкі Галіцыі і Букавіны. Выступаў Гузікаў у Львове і Кракаве. У 1835 годзе прыехаў у Вену. Першы канцэрт у перапоўненым тэатры «Іозефштат» меў сенсацыйны поспех. Венскі літаратар С. Шлезінгер выдаў нават спецыяльную брашуру пра яго.

Пасля Вены Гузікаў пабываў у многіх гарадах Германіі. Адтуль накіраваўся ў Францыю. І ўсёды меў поспех.

Летам 1837 года Міхаіл Гузікаў выступаў у Бруселі. Там ён цяжка захварэў (абвастрыўся туберкулёз) і, як толькі яму стала лягчэй, выехаў на радзіму, працягваючы па дарозе даваць канцэрты, бо адмена выступленняў пагражала выплатай вялікай няўстойкі.

У горадзе Аахене ён зноў заняўся музыкам, але вымушан быў іграць хворым. 21 кастрычніка ў час канцэрта Гузікаў памёр.

М. НОЖНИКАЎ.

Гумар

Гродзенскі крэпасць, або Стары замак, (XIII—XVI ст.) размешчана на высокім, крутым узгорку на правым беразе Нёмана пры ўпадзенні ў яго рэчкі Граднічанкі. У 80-х гадах XVI ст. пры Стэфану Баторыю замак падвяргаўся карэннай перабудове. Са старых умацаванняў былі выкарыстаны толькі сцены і некаторыя вежы. Па сутнасці палац быў пабудаваны занава па праекту італьянскага архітэктара Скота з Пармы. У XVIII і XIX стагоддзях замак многа разоў дабудоваўся.

— Ты скуднеў, аброс, нікуды не ходзіш... Што ты робіш цэлыя дні?

— Пішу раман.

— Вось дзівак! Навошта так пакутаваць, калі за два шылінгі можна купіць гатовы?

* * *

Муж, вярнуўшыся са службы, выгаворзае жонцы:

— Ты звярнула сёння раніцай такую моцную каву, што я цэлы дзень вачэй не заплочыў!..

* * *

— Калі ты нарэшце выправіш сваю адзінку?

— Што я магу зрабіць, тата, — журнал захоўваецца ў настаўніцкай!..

* * *

— Чаму ты да гэтага часу не заяўляеш, што ў цябе ўкралі машыну?

— Я чакаю, пакуль зладзеі яе пафарбуюць!..

* * *

Кіназорка, з'явіўшыся на прыём да урача:

— Распрануцца, доктар?

— Не трэба, я толькі ўчора бачыў ваш апошні фільм!..

* * *

Двое саслужыўцаў размаўлялі ў калідоры, калі міма іх прайшла новая машыністка — маладая і прыгожая дзяўчына.

Праводзіўшы яе позіркам, адзін сказаў:

— Ого, вось гэта прыгажуня!

— Пяцёра дзяцей, — спакойна сказаў другі.

— У яе? Не можа быць!

— У цябе.

* * *

— Я прыехаў у ваш штат, каб пачаць сумленнае жыццё. — Што ж, дай бог. Я тут старажыл і з упэўненасцю магу сказаць, што канкурэнтаў у вас будзе не вельмі многа.

* * *

Муж-інжынер кажа жонцы: — Любая Бэці, ці не падзелішся ты са мной рэцэптам гэтага пірага? Я думаю, твай метад зрабіў бы рэвалюцыю ў цэментнай прамысловасці.

ТВОРЫ НАРОДНЫХ МАСТАКОЎ

Больш 400 работ прадставілі на абласную выставку народнага прыкладнага мастацтва гродзенскія майстры. Першай прэмія ўдасгоены работы І. Астравіча з горада Ашмяны, у тым ліку і «Рукадзельніца» [здымак злева]. Другон — скульптура «У дзюры» старэйшага на гродзеншчыне рэзчыка па дрэву В. Мацюка з Дзятлава.

Фота А. ПЕРАХОДА.

РУСКАЯ КЛАСІКА НА СЦЭНАХ ПАРЫЖА

Сярод кварталаў Манмартрскага ўзгорка размешчаны тэатр «Атэльэ». На яго фасадзе — вялікія чорна-чырвоныя афішы: «Лес» — п'еса А. Астроўскага. Вось ужо трыццаць гадоў гэтым тэатрам нязменная кіруе Андрэ Барсак, адзін з вядучых французскіх рэжысёраў і тэатральных дзеячоў. Яму і належыць пастаноўка п'есы вялікага рускага драматурга на французскай мове. Публіка з захапленнем прымае «Лес». Барсак таленавіта паставіў п'есу Астроўскага. Яе заслужаны поспех выклікаў таксама працай артыстаў, занятых у спектаклі. Гэта, перш за ўсё, Рэнэ Фор, выканайца ролі Раісы Гурмыжскай. Бліскуча іграе Генадзя Неішчасліўцава Жюльен Гіамар, які літаральна знайшоў свой выдатны драматычны талент у гэтай цяжкай ролі. Аксёшу іграе Элізабет Алэн.

Андрэ Барсак зрабіў вельмі многа для папулярнасці ў Францыі рускай класічнай драматургіі. Яго плённая работа ў гэтай галіне пачалася ў 1945 годзе інсцэніроўкай рамана Ф. Дастаўеўскага «Браты Карамазавы». Потым пайшлі «Рэвізор» М. Гогаля, «Клоп» Ул. Маякоўскага, «Месяц у вёсцы» І. Тургенева, «Ідыёт» Ф. Дастаўеўскага, «Чайка» А. Чэхава. У тэатры «Эберто» Барсак паставіў «Тры сястры» з удзелам сяцёр Паляяковых — Марыны Уладзі, Адэль Версуа і Элен Валье, а таксама «Намешлівае май ішчасце» Л. Малюгіна.

Андрэ Барсак вядомы і як перакладчык класічных рускіх п'ес на французскую мову. Ён пераклаў многія аднаактовыя п'есы Чэхава, а таксама «Рэвізора» і «Жаніцьбу» Гогаля.

— «Лес» у тэатры «Атэльэ» — першая пастаноўка п'есы А. Астроўскага ў Францыі, — раскавае Андрэ Барсак. — Французская тэатральная публіка мала знаёма з творчасцю гэтага буйнейшага драматурга. Астроўскага, на маю думку, можна параўнаць толькі з Малерам або Шэкспірам. Свежасць, жывасць яго персанажаў, разнастайнасць сцэнічных сітуацый надаюць яго п'есам надзвычайную выразнасць. Драматычная спадчына Астроўскага — гэта наглядная карціна быту і моралі Расіі XIX стагоддзя. Мы не выпадкова вырашылі наказаць тэатральнаму Парыжу п'есу «Лес».

Тры гады, гаворыць А. Барсак, працаваў ён над перакладам «Лесу». Цяжка было знаходзіць французскія эквіваленты для незвычайна яркай і сакавітай мовы Астроўскага.

З вялікім задавальненнем успамінае Андрэ Барсак гастролі тэатра «Атэльэ» ў Савецкім Саюзе летам 1965 года. «Мая запавятная мара — зноў наведаць Савецкі Саюз, сустрэцца з савецкімі аматарамі тэатра».

Р. СЯРЭБРАНИКАЎ.

СПОРТ

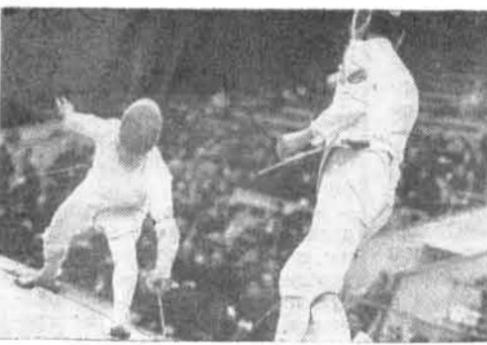
ВОСЬМЫ РАЗ ЗАПАР

«Поздравляем!» — гэтым словам, надрукаваным на руску літарамі, у два разы большымі, чым загаловак газеты, адкрыла сваю першую паласу стагольмская газета «Дагене нюхетэр» на наступны дзень пасля апошняга матча чэмпіянату свету на хакею ў сталіцы Швецыі. Гэтае вінішаванне адрасавана савецкай камандзе, якая ў дзесяты раз (і восьмы запар) стала чэмпіёнам свету і ў дзесяты раз чэмпіёнам Еўропы.

Мастак «Дагене нюхетэр» намалюваў вялізную шайбу ў выглядзе зямнога шара, на вяршыні якога стаіць хакеіст з клюшчай у руцэ. Унізе подпіс: «Савецкі Саюз непарушна стаіць на вяршыні».

Савецкія хакеісты ўдасгоены таксама «Прыза справядлівай гульні». У сімвалічную «зборную свету», якую па традыцыі складаюць журналісты, акрэдытаваныя на чэмпіянаце, увайшлі тры савецкія майстры хакея: Канаваленка, Мальцаў і Фірсаў.

Сярэбранымі прызёрамі чэмпіянату сталі шведскія хакеісты, на трэцім месцы каманда ЧССР. Далей ідуць зборныя Фінляндыі, ГДР і Польшчы.

Нядаўна ў Мінску закончылася маладзёжнае першынство свету па фехтаванню.

НА ЗДЫМКАХ:

Савецкі шабліст Пётр РЭНСКІ, які стаў чэмпіёнам свету, вядзе бой з венграм Каралі ВАРГА. П. РЭНСКІ раздае аўтографы.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС: МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.

ТЭЛЕФОНЫ: 32-20-31, 6-97-92, 32-05-88, 33-15-15.

Мінск: Друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі, Зак. № 491.